

Deltacommissaris Wim Kuijken is de man die ons land voor toekomstige watersnoden moet behoeden. Spin in het waterweb. 'Kunnen we in dit land onder de zeespiegel blijven wonen?' dat is de vraag waar Kuijken antwoord op zoekt. Hij doet als regeringscommissaris (sinds 2010) voorstellen voor het Deltaprogramma over de langetermijnveiligheid van ons land en de zoetwatervoorziening.

Tekst: Rien Floris

Zeespiegel

Deltacommissaris spin in waterweb

Nederland heeft watersnoden overwonnen. Maar kan Nederland de zeespiegelstijgingen wel de baas en kunnen we hier wel blijven wonen, als het klimaat verandert? Het zijn de vragen die Deltacommissaris Wim Kuijken dagelijks bezighouden

„Die vraag klinkt een beetje pathetisch, maar kan dat ook echt in de meest extreme scenario's van de meteorologen?“, zegt Kuijken en geeft meteen maar het antwoord: „Het kan. We kunnen hier blijven wonen, ook in de meest extreme scenario's met zeespiegelstijging van meer dan een meter, maar dan moet je wel nu gaan beginnen. Over de Deltawerken hebben we tenslotte ook veertig jaar gedaan én over de Afsluitdijk ook wel zoiets.“

Vooruit kijken

Voor de watersnoden van 1916 en 1953 waren er ook plannen maar die werden niet op tijd uitgevoerd. „We komen uit de traditie dat we steeds watersnoden bevechten. Laten we nu eens een ramp proberen te voorkomen met programma's die ver vooruit kijken en concrete maatregelen bevatten. Vroeger kwam er pas geld beschikbaar als er iets mis was gegaan of als dijken waren afgekeurd. Nu is er een Deltafonds waarin een miljard per jaar beschikbaar is.“ De Deltacommissaris houdt rekening met watersnoden én met droogte. Want dat is de andere kant van de klimaatmedaille. „Ten

Butters kwamen in 1916 uit het water in Spakenburg. FOTO MUSEUM SPAKENBURG

opzichte van zestig jaar geleden, wonen er veel meer mensen in ons land en is er veel meer geïnvesteerd vermogen dat we moeten beschermen. Aan de andere kant hebben we door de klimaatverandering soms te maken met heel droge perioden met rivieren met weinig water en soms met extreem natte perioden, met veel wateroverlast. We maken het watersysteem zo robuust en krachtig dat we dat water vast kunnen houden in het noordelijk deel van het IJsselmeer. Maar als er teveel is, moeten we het kwijt kunnen raken. Ook als de zeespiegel stijgt. Dus komen er in die nieuwe Afsluitdijk pompen zodat de badkuip niet overstroomt.“

Samenbrengen

Toen hij aantrad was er al een plan voor de vernieuwing van de Hondsbossche zeewering waar het basalt nu onder zand is verdwenen. Maar iedereen wachtte op de ander. Kuijken nam het roer en vroeg de minister een besluit te nemen. Partijen samenbrengen en besluiten bewerkstelligen, dat is zijn rol. „Als je aan de Maas gaat sleutelen, heeft Rotterdam er last van. Je moet je realiseren dat je het samen moet doen.“

Hij onderzoekt, onderhandelt en treedt soms op als mediator. „Aan de Markermeerdijk spreek ik met verontruste bewoners. Ik voel me daarin vrij onafhankelijk; mijn enige opdracht is dit land veilig te houden.“ Nederlanders hebben volgens Kuijken een groot vertrouwen in

de overheid die de waterveiligheid regelt. „Maar het is ook goed om eerlijk te zeggen dat we kwetsbaar zijn. Niemand kan de extremen voorspellen. Kijk naar New York. Niet dat wij meteen een orkaan Sandy krijgen, maar ze hadden daar nooit gedacht dat dat zou gebeuren.“

Hij heeft een dubbele boodschap: „We zijn veilig, maar we moeten hard werken om veilig te blijven en we zijn ook een beetje kwetsbaar. We weten dat het klimaat verandert, maar we weten niet hoe hard het gaat. Het enige dat we kunnen doen, is ons daar op voorbereiden. We hebben nu 25 miljard te verspijken in de komende dertig jaar om zo veilig te blijven als we zijn en misschien nog een tandje veiliger.“

2050

Als we naar 2050 vooruitblikken, liggen er een paar grote projecten op zijn weg. „De kust moeten we op sterkte houden met zandsuppleties. Als je in voldoende mate meebeweegt met de zeespiegelstijging en het op tijd doet, kun je nog meters zeespiegelstijging aan.“ De rivier, de aanval in de rug, is volgens Kuijken tot nu het meest onderschat. „Daar liggen de laagste veiligheidsnormen en daar gaan we het meest aan doen. De Rijn en de Maas moeten meer ruimte krijgen. Dat geeft meer veerkracht en waterstandverlaging én we verstevigen de dijken. Naarmate dat dichterbij de Randstad komt wordt dat spannender omdat dit de kwetsbaarste plek in onze delta is. In de Randstad wonen de meeste mensen en is het meest geïnvesteerd vermogen. Als het daar fout gaat, is de maatschappelijke ontwrichting gigantisch.“

De verdediging tegen het watermonster wordt anders. „Met de Deltawerken kozen we voor harde oplossingen. Nu kiezen we ook voor ruimte en natuur als dat kan, aanvullend op dijken en duinen. Mijn stip op de horizon is dat we door honderden maatregelen aan de rivieren en de kust, de flexibiliteit en veerkracht van het systeem en het land laten toenemen. Dat doe je niet alleen door harde dijken te maken dat is vrij star. Je moet veerkrachtige elementen toevoegen zoals zand voor de kust en ruimte voor de rivier om de extremen van de natuur de baas te kunnen.“

Deltacommissaris Wim Kuijken op de Hondsbossche zeewering die een 'zachte' waterkering is geworden.

Zeespiegel

Kunnen we onder de zeespiegel blijven wonen?

Veendijken sterker dan gedacht

Deltares doet een onderzoek naar veendijken waarvan altijd werd vermoed dat ze zwak zouden zijn. Ze blijken sterker dan gedacht, zegt Frans Hamer van Deltares.

„Van veendijken is bekend dat die eigenlijk relatief zwak zijn als ze extreem worden belast. Maar als je bij een veendijk een beetje vervorming toelaat, is veen soms weer sterker dan we hadden aangehouden als norm.“

Dat is een belangrijke constatering als je onderzoekt welke dijken moeten worden verbeterd. „Het onderzoek is nog niet af, maar het is wel interessant als je ontdekt dat we misschien te conservatief waren met de sterkteberekening. Er is veel geld nodig voor de dijken in het hoogwater beschermingsprogramma. Vanaf 2020 komt er veel meer geld beschikbaar dan nu wordt uitgegeven. Nu is dat zo'n 300 miljoen en straks het dubbele tot wel een miljard per jaar om de dijken in 2050 allemaal aan de nieuwe normen te laten voltooien.“

